

Üniversite Öğrencilerinde Covid-19 Okuryazarlığı ve Etkileyen Faktörler: Bir Devlet Üniversitesi Örneği

COVID-19 Literacy and Influencing Factors in University Students: A Case Study at A State University

Ayşe SEZER BALCI¹, Kerime ÖĞÜT DÜZEN²

¹Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakóltesi, Hemşirelik Bölümü, Burdur
· asbalci@mehmetakif.edu.tr · ORCID > 0000-0002-6520-1669

²Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakóltesi, Hemşirelik Bölümü, Burdur
· kogut@mehmetakif.edu.tr · ORCID > 0000-0003-4954-9187

Makale Bilgisi/Article Information

Makale Türü/Article Types: Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi/Received: 25 Nisan/April 2023

Kabul Tarihi/Accepted: 7 Şubat/February 2024

Yıl/Year: 2024 | Cilt – Volume: 9 | Sayı – Issue: 1 | Sayfa/Pages: 51-62

Atıf/Cite as: Sezer Balci, A., Öğüt Düzen, K. "Üniversite Öğrencilerinde Covid-19 Okuryazarlığı ve Etkileyen Faktörler: Bir Devlet Üniversitesi Örneği" Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi 9(1), Nisan 2024: 51-62.

Sorumlu Yazar/Corresponding Author: Kerime ÖĞÜT DÜZEN

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE COVID-19 OKURYAZARLIĞI VE ETKİLEYEN FAKTÖRLER: BİR DEVLET ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

ÖZ

Amaç: Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinde COVID-19 okuryazarlığı etkileyen faktörlerin belirlenmesidir.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel tipte olan araştırmaya, Aralık 2021-Mayıs 2022 tarihleri arasında, bir devlet üniversitesinin fakülte ve yüksekokullarında öğrenim gören 506 lisans öğrencisi katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, Sosyo-Demografik Bilgi Formu, COVID-19 Okuryazarlık Ölçeği ve Yetişkin Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği kullanılmıştır. Veriler yüzdeler, ortalama, Man Whitney U testi, pearson korelasyon ve çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılarak analiz edilmiş ve $p < 0.05$ olan değerler anlamlı kabul edilmiştir.

Bulgular: Çalışmaya dahil edilen öğrencilerin %64.4'ü kadın, yaş ortalamaları 21.00 ± 3.09 'dur. Öğrencilerin %21.7'si COVID-19 geçirmiştir. Katılımcıların COVID-19 Okuryazarlık Ölçeği puan ortalaması 101.13 ± 13.60 (min=27 max=115), Yetişkin Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği puan ortalamaları 14.70 ± 3.06 (min=4, max=22)'dir. Bu çalışmada kadınların ve sağlıkla ilgili bölümde okuyanların COVID-19 okuryazarlığı puanları istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek bulunmuştur ($p < 0.05$). Cinsiyet, bölüm ve Yetişkin Sağlık Okuryazarlığı Ölçek puanı değişkenlerinin öğrencilerin COVID-19 okuryazarlık puanını %12 oranında yordadığı belirlenmiştir.

Sonuçlar ve Öneriler: Bu çalışma sonucunda öğrencilerin COVID-19 okuryazarlıklarının cinsiyet, bölüm ve sağlık okuryazarlığı değişkenlerinden etkilendiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, Okuryazarlık, Sağlık Okuryazarlığı, Üniversite Öğrencisi.

COVID-19 LITERACY AND INFLUENCING FACTORS IN UNIVERSITY STUDENTS: A CASE STUDY AT A STATE UNIVERSITY

ABSTRACT

Aim: The aim of this study is to determine the factors affecting COVID-19 literacy in university students.

Method: The descriptive and cross-sectional study was conducted between December 2021 and May 2022 among 506 undergraduate students studying at the faculties and colleges of a state university. Socio-Demographic Information Form, COVID-19 Literacy Scale and Adult Health Literacy Scale were used as data collection tools. The data were analyzed using percentage, mean, Man Whitney U test, Pearson correlation and multiple linear regression analysis and $p<0.05$ values were considered significant.

Results: In the study, 64.4% of the students were women, and the average age was 21.00 ± 3.09 years. Additionally, 21.7% of the students had experienced COVID-19. The mean COVID-19 Literacy Scale score of the participants was 101.13 ± 13.60 (min=27 max=115) and the mean Adult Health Literacy Scale score was 14.70 ± 3.06 (min=4, max=22). In this study, the COVID-19 literacy scores of women and those studying in health-related departments were found to be statistically significantly higher ($p<0.05$). It was determined that gender, department and Adult Health Literacy Scale score variables predicted students' COVID-19 literacy score by 12%.

Conclusions and Suggestions: As a result of this study, it was determined that students' COVID-19 literacy was affected by gender, department and health literacy variables.

Keywords: COVID-19, Literacy, Health Literacy, University Student.

GİRİŞ

COVID-19, ilk kez 31 Aralık 2019'da Çin'in Wuhan şehrinde tespit edilen yeni bir koronavirüs türüdür ve solunum yolu hastalığı olarak tanımlanmıştır. Hastalık genellikle damlacık yoluyla bulaşır ve yaygın klinik belirtileri ateş, öksürük, kas ve eklem ağrıları, aşırı halsizlik ve dispnedir (Lai ve ark., 2020). COVID-19 salgını başladığından beri, hastalık dünya çapında yaklaşık 601 milyon kişiye bulaşmış ve 6 milyondan fazla ölümlü sonuçlanmıştır (WHO, 2022; Worldometer, 2022). Salgının sürecinde günlük yaşamın her alanını olumsuz etkilenmiştir. Bu durum panik ve ruh sağlığı sorunlarına neden olmuş, dünyanın sağlık sistemleri üzerinde baskı oluşturmuştur. (Bao ve ark., 2020; Xu ve ark., 2020).

COVID-19 pandemisi, hükümetlerin, sağlık bakım sistemlerinin ve sosyal güvenlik ağlarının uzun süredir devam eden sağlıkla ilgili ihtiyaçlarına yanıt verme konusundaki hazırlıksızlığını da ortaya çıkarmıştır (Duan ve ark., 2020; Nguyen ve ark., 2020a; Nguyen ve ark., 2020b; Rosenbaum, 2020). Hastalığın hızlı ve şiddetli

ilerlemesi, bireylerin güvenilir sağlık bilgileri edinme becerilerini ve sağlığı koruyucu davranışları benimseme süreçlerini hızlandırmıştır (Paakkari & Okan, 2020; Zarocostas, 2020).

Sağlıkla ilgili bilgileri anlama, değerlendirme ve bunlara göre hareket etme becerisi sağlık okuryazarlığı olarak tanımlanır (Kesumawati ve ark., 2019; Sørensen ve ark., 2020). Sağlık okuryazarlığı yüksek olan bireyler, iyi bir sağlık durumuna sahip olacak, tıbbi koşulları anlayabilecek, hastalıkların önleyici tedavisi hakkında bilgilere erişebilecek ve ayrıca hastaneye yatış riskini azaltarak sağlık bakım maliyetlerini düşürebilecektir (Okan ve ark., 2018). COVID-19 salgınıyla başa çıkmak için doğru sağlık protokollerini uygulama ve yanlış bilgilerin yayılmasını önleme konusunda COVID-19 okuryazarlığı oldukça önemlidir. (Alahdal ve ark., 2020; Fauzi ve ark., 2020; Yanti ve ark., 2020).

Üniversite öğrencileri, COVID-19 okuryazarlığının desteklenmesinde öncelikli bir popülasyon olarak önemlidir. Bu genç yetişkinler hem kendi sağlıkları hem de toplum sağlığı için bilinçli kararlar alabilme kapasitesine sahiptirler. Üniversite öğrencilerine yönelik etkili eğitim ve bilgilendirme programları, pandemiyle ilgili öğrencilerinin güvenilir kaynaklardan bilgi edinme becerilerini geliştirmelerine, risklerden kaçınmalarına ve salgınla etkin bir şekilde mücadele etmelerine yardımcı olacaktır. Aynı zamanda, bu öğrencilere sosyal sorumluluk anlayışı kazandırarak, toplumun genel sağlığına olumlu katkılarda bulunmaları teşvik edilecektir. Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinde COVID-19 okuryazarlığı etkileyen faktörlerin belirlenmesidir.

Araştırmanın sonuçları üniversite öğrencilerinde COVID-19 okuryazarlığının geliştirilmesine yönelik farkındalık oluşturulması ve programlar geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

Araştırmanın Soruları

- Üniversite öğrencilerinde COVID-19 okuryazarlığı nasıldır?
- Üniversite öğrencilerinin COVID-19 okuryazarlığını etkileyen sosyo-demografik özellikleri var mıdır?
- Üniversite öğrencilerinde COVID-19 okuryazarlığı ile sağlık okuryazarlığı arasında bir ilişki var mıdır?
- Üniversite öğrencilerde COVID-19 okuryazarlığını yordayan değişkenler nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Türü

Tanımlayıcı kesitsel türde bir araştırmadır.

Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini, Aralık 2021-Mayıs 2022'de bir devlet üniversitesinin merkez kampüsünde öğrenim görmekte olan tüm üniversite öğrencileri oluşturdu (N=13.640), evrenden ulaşılması gereken örneklem büyüklüğü Epi-info Statcalc 7.2 programı ile, %5 örneklem hatası, %95 güven aralığı ile 374 olarak hesaplandı. Eksik ya da yanlış cevaplar verilebileceği düşünülerek örneklem sayısından daha fazla kişiye ulaşılması planlandı ve 506 öğrenciye ulaşıldı.

Verilerin Toplanması ve Veri toplama Araçları

Araştırma verileri, online olarak Google formları ile toplandı. Verilerin toplanmasında sosyo-demografik form, COVID Okuryazarlık Ölçeği ve Yetişkin Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği kullanıldı.

COVID-19 Okuryazarlık Ölçeği

COVID-19 Okuryazarlık Ölçeği, Naveed ve Shaukat tarafından geliştirilmiş olup (Naveed & Shaukat, 2022) , Gür ve Altınbaş tarafından Türkçe geçerlilik ve güvenilirliği yapılmıştır (Gür & Altınbaş, 2022). Likert tipte ve 23 maddeden oluşan ölçek, enfeksiyon yayılımı ve semptomları (11 madde) ve enfeksiyon önleme ve tedavi (12 madde) olmak üzere iki boyutta yapılandırılmıştır. Ölçek 5'li likert tipte olup, puanlaması 1=kesinlikle katılmıyorum, 5=kesinlikle katılıyorum şeklindedir. Ölçeğin toplam puanı iki boyuttan alınan puanlarının toplanmasıyla elde edilmektedir. Ölçekten alınan toplam puan arttıkça bireylerin COVID-19 okuryazarlık düzeyi de artmaktadır. Ölçeğin Türkçe versiyonunun cronbach alfa katsayısı total ölçek için 0.92, enfeksiyon yayılımı ve semptomları alt boyutu 0,904, ve enfeksiyon önleme ve tedavi alt boyutu 0.87'dir. Bu çalışmadaki cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.90 olarak bulunmuştur.

Yetişkin Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği (YSOÖ)

Yetişkin Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği, Sezer ve Kadioğlu tarafından geliştirilmiş olup (Sezer & Kadioğlu, 2014) Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Bu ölçek, yetişkin bireylerde temel sağlık bilgileri, sağlıkla ilgili bilgilere erişme, okuma, anlama ve uygulama becerilerini içeren 23 maddeden oluşmaktadır. Ölçek

maddelerinde Evet/Hayır, boşluk doldurma, çoktan seçmeli ve eşleştirme tipi ifadeler yer almaktadır. Ölçeğin puanlamasında; Evet/ Hayır yanıtı olan maddelerde olumlu ifadeler 1 puan, olumsuz ifadeler 0 puan; boşluk doldurma maddelerinde doğru yanıt 1 puan, yanlış cevap 0 puan, çoktan seçmeli maddelerde iki ve üstü doğru yanıt 1 puan, hiç doğru yapamayan ya da bir doğru bir yanlış yanıtlar için 0 puan; eşleştirme tipi maddelerde iki doğru eşleştirme 1 puan, diğer yanıtlar 0 puan şeklindedir. Ölçekten alınabilecek minimum puan 0, maximum puan 23 puan olup, alınan puan arttıkça sağlık okuryazarlığı da artmaktadır. Ölçeğin cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.77'dir. Bu çalışmadaki cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.77 olarak bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırmada veri analizinde SPSS 25.0 paket programı kullanıldı. Sosyo-demografik özellikler için, sayı, yüzde, aritmetik ortalama dağılımı ile hesaplandı. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogrov Smirnov Zormallik testi ile değerlendirildi. Bağımsız değişkenler ile ölçek puanları karşılaştırmasında Mann Whitney U testi, ölçek puanları ilişkiyi belirlemede arası Spearman Korelasyon Analizi ve çoklu doğrusal regresyon analizi kullanıldı. Anlamlılık düzeyi olarak $p<0.05$ kabul edildi.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmanın sonuçları yorumlanırken bazı sınırlılıklar göz önünde bulundurulmalıdır. Tanımlayıcı kesitsel tipte bir araştırma olduğu için sonuçlar bu zaman aralığında ve örneklemdaki öğrencilere genellenebilir. Araştırmanın örneklemini tek bir üniversiteyi temsil etmektedir. COVID-19 okuryazarlık düzeylerinin farklı kurumlarda ve eğitim düzeylerindeki öğrencilerde incelenmesi yararlı olacaktır. Bulgular araştırmada kullanılan ölçeklerin değerlendirilmesi ile sınırlıdır ve nedensel çıkarımlar yapılamamaktadır.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma öncesi bir devlet üniversitenin Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan (Toplantı Tarihi: 03.11.2021, Karar No: GO 2021/367) etik izin ve tüm fakültelerden yazılı izin alındı. Veri toplama aşamasında formun ilk bölümüne katılımcılar için aydınlatılmış onam yer aldı, katılımcılar onamı okuyup, onayladıktan sonra soruları yanıtladı.

BULGULAR

Öğrencilerin yaş ortalaması 21.00 ± 3.09 (18-51 yaş), %64.43'ü kadın, %21.7'si COVID-19 geçirmiş, %67.4'ünün aile ve yakın çevresinde COVID-19 geçiren bireyler olmuş, %17.2'si ise son 3 ayda COVID-19 belirtileri yaşamıştır. Öğrencilerin COVID-19 Okuryazarlık Ölçeği puan ortalaması 101.13 ± 13.60 (min=27 max=115), enfeksiyon yayılımı ve semptomları alt ölçeği puan ortalamaları 50.45 ± 6.95 (min:12 max:55), enfeksiyon önleme ve tedavi alt ölçeği puan ortalamaları 50.67 ± 7.44 (min=13, max=60), Yetişkin Sağlık Okuryazarlığı puan ortalamaları ise 14.70 ± 3.06 (min=4, max=22)'dir (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı (n=506)

Sosyo-Demografik Özellikler		n	%
Cinsiyet	Erkek	180	35.6
	Kadın	326	64.4
Yaş	18-24 yaş	483	95.5
	25 yaş ve üzeri	23	4.5
Bölüm	Sağlıkla ilgili	70	13.8
	Sağlık dışı	436	86.2
COVID-19 geçirme durumu	Geçiren	110	21.7
	Geçirmeyen	396	78.3
Ailede ve yakın çevrede COVID-19 geçirme durumu	Geçiren	341	67.4
	Geçirmeyen	165	32.6
Son 3 aydır COVID-19 geçirme durumu	Geçiren	87	17.2
	Geçirmeyen	419	82.8
Toplam		506	100

Öğrencilerin cinsiyeti ile COVID-19 Okuryazarlık Ölçeği puan ortalamaları ($p=0.01$) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($p<0.05$). Buna göre kadınların puanı erkeklerden daha yüksektir. Öğrencilerin okudukları bölüm ile COVID-19 Okuryazarlık Ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($p=0.00$). ($p<0.05$). Buna göre sağlıkla ilgili bölümlerde okuyanların puanları diğer bölümlerde okuyanlardan daha yüksektir. Öğrencilerin yaş grupları ile COVID-19 Okuryazarlık Ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur ($p=0.45$). ($p>0.05$). Öğrencilerin COVID-19 geçirme durumu ile COVID-19 Okuryazarlık Ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur ($p=0.39$) ($p>0.05$). Aile ya da yakın çevrede COVID-19 geçiren olma durumu ile COVID-19 Okuryazarlık Ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur ($p=0.28$) ($p>0.05$). Son 3 aydır CO-

VID-19 belirtileri yaşama durumu ile COVID-19 Okuryazarlık Ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur ($p=0.64$) ($p>0.05$)(Tablo 2).

Tablo 2. Öğrencilerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre COVID-19 Okuryazarlığı Ölçek puan ortalamalarının dağılımı ve anlamlılık (p) düzeyleri

Özellikler (n=506)		COVID-19 Okuryazarlık Ölçeği	
		$\bar{X} \pm SS$	*p
Cinsiyet	Kadın	102.61±11.34	0.00
	Erkek	98.46±16.64	
Yaş	18-24 yaş	101.23±13.54	0.45
	25 yaş ve üzeri	99± 14.91	
Bölüm	Sağlıkla ilgili	101.96±12.51	0.00
	Sağlık dışı	95.97±18.29	
COVID-19 geçirme	Geçiren	101.34±15.68	0.39
	Geçirmeyen	101.07±12.98	
Aile ya da yakın çevrede COVID-19 geçiren	Geçiren	100.78±13.62	0.28
	Geçirmeyen	101.84±13.57	
Son 3 aydır COVID- 19 semptomu gösterme	Gösteren	99.94±15.88	0.64
	Göstermeyen	101.38±13.08	

$\bar{X}$: Ortalama, SS: Standart sapma, *p: Man Whitney U testi

Öğrencilerin, COVID-19 Okuryazarlık Ölçeği, enfeksiyon yayılımı ve semptomları alt ölçeği ve enfeksiyon önleme ve tedavi alt ölçeği puan ortalamaları ile YSOÖ toplam puanı arasında anlamlı, zayıf derecede ve pozitif yönde (sırasıyla $r=0.32$, $r=0.35$, $r=0.26$) ($p<0.05$) ilişki bulunmuştur (Tablo 3).

Tablo 3. COVID-19 Okuryazarlık Ölçeği ve YSOÖ arasındaki korelasyon sonuçları

	YSOÖ Ölçeği Toplam Puanı	
	r	p
COVID-19 Okuryazarlık Ölçeği Toplam Puan	0.32	<0.001
Enfeksiyon Yayılımı ve Semptomları Alt Ölçeği	0.35	<0.001
Enfeksiyon Önleme ve Tedavi Alt Ölçeği	0.26	<0.001

r=pearson korelasyon

Öğrencilerin bazı özellikleri ile COVID-19 Okuryazarlık Ölçeği puan ortalamalarının dağılımı ve anlamlılık (p) düzeyleri incelendikten sonra, istatistiksel olarak anlamlı çıkan değişkenler regresyon analizine dahil edilmiştir.

Regresyon analizinde çoklu bağlantı sorunu varlığı incelenmiş ve bağımsız değişkenler arasında yüksek korelasyonlara rastlanmamıştır. Analiz sonucunda anlamlı bir model elde edilmiş $F(3,502)=25.32$, $p<0.001$ ve bu model bağımlı değişkendeki varyansın %12'sini (R^2 adjusted=0.12) açıklamaktadır. Modelde yer alan cinsiyet değişkeni öğrencilerin COVID-19 okuryazarlığını olumlu ve anlamlı olarak yordamaktadır ($\beta=0.09$, $t(502)=2.13$, $p<0.05$, $pr^2=0.81$). Modelde yer alan bölüm değişkeni öğrencilerin COVID-19 okuryazarlığını olumlu ve anlamlı yordamaktadır ($\beta=0.13$, $t(502)=3.21$, $p<0.01$, $pr^2=0.01$). Modeldeki sağlık okuryazarlığı değişkeni öğrencilerin COVID-19 okuryazarlığını olumlu ve anlamlı yordamaktadır ($\beta=.29$, $t(502)=6.94$, $p<0.001$, $pr^2=0.08$) (Tablo 4).

Tablo 4. COVID-19 Okuryazarlık Ölçek puanı yorumlanmasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları

Değişken	COVID-19 Okuryazarlık Ölçeği			
	B (SH)	p	Beta	%95 GA* En düşük-En yüksek
Sabit	75.49	0.00		
Cinsiyet	2.59	0.03	0.09	0.20-4.97
Bölüm	5.29	0.00	0.13	2.05-8.53
YSÖ	1.32	0.00	0.29	0.94-1.69

R: 0.36 R^2 : 0.12 $F(3,502)$: 25.333, $p<0.001$, GA: Güven aralığı

TARTIŞMA

Üniversite öğrencileri nüfusun önemli bir bölümünü oluşturmakta olup, bu grubun COVID-19 okuryazarlığı, pandemi ve pandemi sonrası dönemlerde hijyen, sosyal mesafe gibi kontrol önlemlerine uymalarında, COVID-19 infodemi-sine ve COVID-19'a karşı doğru davranış ve tutumlar geliştirmelerinde kilit rol oynamaktadır (Gallè ve ark., 2020).

Çalışmada üniversite öğrencilerinin COVID-19 okuryazarlık puan ortalamaları 101.13 ± 13.60 olup, minimum ve maksimum değerler dikkate alındığında puanın ortalamanın üzerinde olduğu görülmektedir. Konu ile ilgili Al-Hanawi ve arkadaşlarının (2020) çalışması da benzer olarak katılımcılarının çoğunun COVID-19 hakkında bilgi sahibi olduğunu bildirmiştir. Yapılan diğer çalışmalarda incelendiğinde, salgın hakkında bilgileri olduğunu göstermiştir (Al-Mohrej ve ark., 2016; Aldowyan ve ark., 2017). Bu sonuçlar, üniversite öğrencilerinin genellikle bilgiye erişim açısından avantajlı olmaları ve güncel gelişmeleri takip etme eğiliminde olmaları anlamına gelebilir. Ayrıca, bu durum, üniversitelerin ve sağlık otoritelerinin yürüttüğü bilgilendirme kampanyalarının ve eğitim programlarının etkili olduğunu düşündürülebilir. Ancak, bu bilgiye dayalı bir değerlendirme yap-

arken, heterojenlik göz önüne alınmalıdır. Bazı öğrencilerin bilgi düzeyi daha düşük olabilir ve bu durum, eğitim çabalarının daha geniş bir kapsamda yayılması ve farklı öğrenci gruplarına ulaşma ihtiyacını ortaya koyabilir. Bu noktada, sürekli bilgilendirme ve destek mekanizmalarının sürdürülmesi önemlidir.

Araştırmada kullanılan regresyon modeli ile bölüm, cinsiyet ve sağlık okuryazarlığı gibi değişkenlerin COVID-19 okuryazarlık puanını %12 oranında yordadığı belirlenmiştir. Çalışmada sağlıkla ilgili bölümlerde okuyanların COVID-19 okuryazarlığın puanları diğer bölümlerde okuyanlardan daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca benzer olarak Archilla ve arkadaşları (2021) çalışmalarında tıp okuyan öğrencilerin diğer bölümlerde okuyanlardan COVID-19 okuryazarlık puanlarının daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Bu sonuçlar üniversitenin sağlıkla ilgili bölümlerde okuyanların klinik uygulamalarda risk altında olmaları nedeniyle hastalığa yönelik bilgilere daha fazla araştırmalarından kaynaklanabilir.

Öğrencilerin cinsiyeti ile COVID-19 okuryazarlık ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır. Buna göre kadınların puanı erkeklerden daha yüksektir. Öztürk ve Tezel (2022) çalışmasında kadınların COVID-19'a yönelik hastalık farkındalıkları ve hijyen önlemleri konusundaki farkındalıklarının erkeklerden daha yüksek olduğunu bildirmiştir. Naveed ve Shaukat (2022) çalışmasında ise COVID-19'da sağlığı koruyucu davranışların kız öğrencilerde erkek öğrencilere göre daha fazla olduğunu, Galasso ve arkadaşları (2020), COVID-19 ile ilgili tutum ve davranışlarda cinsiyet farklılıkları olduğunu, kadınlarda koruyucu davranışların daha fazla olduğunu belirtmiştir. Bu sonuçların kadınların erkeklere göre temizlik, hijyen ve kişisel bakımlarına daha fazla dikkat etmelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

COVID-19 gibi pandemi durumlarında mevcut yaşam tarzlarının uyarlanması ve önleyici davranışların benimsenmesinde sağlık okuryazarlığı önemli bir rol oynar (Naveed & Shaukat, 2022). Bu çalışmada araştırmaya katılanların COVID-19 okuryazarlık ölçeği puanı ile sağlık okuryazarlığı ölçek puanları arasında anlamlı ve pozitif yönde ilişki bulundu. Naveed ve Shaukat (2022) çalışmasında, sağlık okuryazarlığı arttıkça bireylerin koruyucu davranışları, hastalık hakkında farkındalığı ve uygun şekilde yanıt verme olasılıklarının arttığını bildirmiştir. Shaukat ve arkadaşları (2021) yaptıkları çalışmada, sağlık okuryazarlığının sağlığı koruyucu davranışlar ile pozitif ilişkisi olduğunu belirtmiştir. Riiser ve arkadaşları (2020), Norveçli ergenlerde sağlık okuryazarlığı arttıkça COVID-19 pandemisinde sağlığı koruyucu davranışları benimseme olasılıklarının arttığını bildirmiştir. Okan ve arkadaşları (2020), yaptıkları bir kesitsel çalışmada, Almanya'da daha düşük sağlık okuryazarlığına sahip yetişkinler arasında COVID-19 bilgileriyle ilgili kafa karışıklığının daha fazla olduğunu bildirmiştir. Başka bir çalışma ise, Avustralya'da sınırlı sağlık okuryazarlığına sahip kişilerin COVID-19 semptomları hakkında düşük bilgiye sahip olduğunu, önleyici davranışlara sahip olma olasılıklarının daha

düşük olduğunu, sağlık bilgilerini bulmakta zorlukla karşılaştıklarını saptamıştır (McCaffery ve ark., 2020). Tüm bu sonuçlar, bireylerin sağlıkla ilgili konularda doğru ve güvenilir bilgilere erişim sağlama yeteneklerinin, salgınla mücadelede daha etkili olmalarına katkıda bulunduğu şeklinde yorumlanabilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma sonucunda öğrencilerin COVID-19 okuryazarlıklarının orta düzeyde olduğu ve cinsiyet, bölüm ve sağlık okuryazarlığı değişkenlerinden etkilenmediği belirlenmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda yükseköğrenim kurumlarında, COVID-19 okuryazarlığının etkili bir şekilde desteklenmesi için eğitim müdahaleleri planlanırken yaş, cinsiyet, bölüm ve sağlık okuryazarlığı değişkenlerinin dikkate alınması önerilir. Öğrencilerin COVID-19 okuryazarlık düzeylerini olumlu yönde etkileyebilecek müdahalelerle deneysel çalışmalar planlanması önerilir.

Çıkar Çatışması

Bu makalede herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Yazar Katkısı

Çalışmanın Tasarlanması: ASB (%50), KÖD(%50)

Veri Toplanması: ASB (%50), KÖD (%50)

Veri Analizi: ASB (%100),

Makalenin Yazımı: ASB (%50), KÖD(%50)

Makale Gönderimi ve Revizyonu: KÖD (%100)

KAYNAKLAR

- Alahdal, H., Basingab, F., & Alotaibi, R. (2020). An analytical study on the awareness, attitude and practice during the COVID-19 pandemic in Riyadh, Saudi Arabia. *J Infect Public Health*, 13(10), 1446-1452. <https://doi.org/10.1016/j.jiph.2020.06.015>
- Aldowyan, N., Abdallah, A.S., & El-Gharabawy, R.M. (2017). Knowledge, attitude and practice (kap) study about Middle East Respiratory Syndrome Coronavirus (MERSCoV) among population in Saudi Arabia. *International Archives of Medicine*, 10(254), 1-12. <https://doi.org/10.3823/2524>
- Al-Hanawi, M.K., Angawi, K., Alshareef, N., Qattan, A.M.N., Helmy, H.Z., Abudawood, Y., Alqurashi, M., Kattan, W.M., Kadasah, N.A., Chirwa, G.C., & Alsharqi, O. (2020). Knowledge, attitude and practice toward COVID-19 among the public in the Kingdom of Saudi Arabia: a cross-sectional study. *Front. Public Health*, 8, 217. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2020.00217>
- Al-Mohrej, O.A., Al-Shirian, S.D., Al-Otaibi, S.K., Tamim, H.M., Masuadi, E.M., & Fakhoury, H.M. (2016). Is the Saudi public aware of Middle East respiratory syndrome? *J Infect Public Health*, 9, 259-66. <https://doi.org/10.1016/j.jiph.2015.10.003>
- Archila, P.A., Danies, G., Molina, J., de Mejía, A.M.T., & Restrepo, S. (2021). Towards covid 19 literacy investigating the literacy levels of university students in Colombia. *Sci Educ (Dordr)*, 30(4), 785-808. <https://doi.org/10.1007/s1191-021-00222-1>
- Bao, Y., Sun, Y., Meng, S., & Lui, L. (2020). 2019-nCoV epidemic: Address mental health care to empower society. *Lancet*, 395(10224), e37-e38. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)30309-3](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)30309-3)

- Duan, H., Wang, S., & Yang, C. (2020). Coronavirus: Limit short-term economic damage. *Nature*, 578(7796), 515. <https://doi.org/10.1038/d41586-020-00522-6>
- Fauzi, A., Husamah, H., Miharja, F.J., Fatmawati, D., Permana, T.I., & Hudha, A.M. (2020). Exploring Covid-19 literacy level among biology teacher candidates. *EURASIA J Math Sci Tech Ed*, 16(7), em1864. <https://doi.org/10.29333/ejmste/8270>
- Galasso, V., Pons, V., Profeta, P., Becher, M., Brouard, S., & Foucault, M. (2020). Gender differences in COVID-19 attitudes and behavior: Panel evidence from eight countries. *Proc Natl Acad Sci U S A*, 117(44), 27285-27291. <https://doi.org/10.1073/pnas.2012520117>
- Gallè, F., Sabella, E.A., Molin, G.D., Giglio, O.D., Caggiano, G., Onofrio, V.D., Ferracuti, S., Montagna, M.T., Liguori, G., Orsi, G.B., & Napoli, C. (2020). Understanding knowledge and behaviors related to COVID-19 epidemic in Italian undergraduate students: The EPICO study. *Int J Environ Res Public Health*, 17(10), 3481. <https://doi.org/10.3390/ijerph17103481>
- Gür, C.G., & Altınbaş, Y. (2022). Covid-19 literacy scale: Turkish validity and reliability study. *Clinical Nursing Research*, 31(3), 404-412. <https://doi.org/10.1177/10547738211059879>
- Kesumawati, R., Ibrahim, K., & Witdiawati, W. (2019). Literasi kesehatan orang dengan HIV/AIDS. *J Pendidik Keperawatan Indonesia*, 5(1), 77-88. <https://doi.org/10.17509/jpkiv5i1.15533>
- Lai, C.C., Wang, C.Y., Wang, Y.H., Hsueh, S.C., Ko, W.C., & Hsueh, P.R. (2020). Global epidemiology of coronavirus disease 2019 (COVID-19): disease incidence, daily cumulative index, mortality, and their association with country healthcare resources and economic status. *Int J Antimicrob Agents*, 55(4), 105946. <https://doi.org/10.1016/j.ijantimicag.2020.105946>
- McCaffery, K.J., Dodd, R.H., Cvejic, E., Ayre, J., Batcup, C., Isautier, J.M.J., Copp, T., Bonner, C., Pickles, K., Nickel, B., Dakin, T., Cornell, S., & Wolf, M.S. (2020). Disparities in COVID-19 related knowledge, attitudes, beliefs and behaviours by health literacy. *MedRxiv*. <https://doi.org/10.1101/2020.06.03.20121814>
- Naveed, M.A., & Shaukat, R. (2022). Health literacy predicts Covid-19 awareness and protective behaviours of university students. *Health Info Libr J*, 39(1), 46-58. <https://doi.org/10.1111/hir.12404>
- Nguyen, H.C., Nguyen, M.H., Do, B.N., Tran, C.Q., Nguyen, T.T.P., Pham, K.M., Pham, L.V., Tran, K.V., Duong, T.T., Tran, T.V., Duong, T.H., Nguyen, T.T., Nguyen, Q.H., Hoang, T.M., Nguyen, K.T., Pham, T.T.M., Yang, S.H., Chao, J.C.J., & Duong, T.V. (2020a). People with suspected COVID-19 symptoms were more likely depressed and had lower health-related quality of life: The potential benefit of health literacy. *J Clin Med*, 9(4), 965. <https://doi.org/10.3390/jcm9040965>
- Nguyen, H.T., Do, B.N., Pham, K.M., Kim, G.B., Dam, H.T.B., Nguyen, T.T., Nguyen, T.T.P., Nguyen, Y.H., Sørensen, K., Pleasant, A., & Duong, T.V. (2020b). Fear of COVID-19 scale-associations of its scores with health literacy and health-related behaviors among medical students. *Int J Environ Res Public Health*, 17(11), 4164. <https://doi.org/10.3390/ijerph17114164>
- Okan, O., Bollweg, T.M., Berens, E.M., Hurrelmann, K., Bauer, U., & Schaeffer, D. (2020). Coronavirus-related health literacy: A cross-sectional study in adults during the covid-19 infodemic in Germany. *Int J Environ Res Public Health*, 17(15), 5503. <https://doi.org/10.3390/ijerph17155503>
- Okan, O., Lopes, E., Bollweg, T.M., Bröder, J., Messer, M., Bruland, D., Bond, E., Carvalho, G.S., Sørensen, K., Nunes, L.S., Zamir, D.L., Sahrai, D., Bittlingmayer, U.H., Pelikan, J.M., Thomas, M., Bauer, U., & Pinheiro, P. (2018). Generic health literacy measurement instruments for children and adolescents: A systematic review of the literature. *BMC Public Health*, 18, 166. <https://doi.org/10.1186/s12889-018-5054-0>
- Öztürk, F.Ö., & Tezel, A. (2022). Health literacy and COVID-19 awareness among preservice primary school teachers and influencing factors in Turkey. *J Sch Health*, 92(12), 1128-1136. <https://doi.org/10.1111/josh.13231>
- Paakkari, L., & Okan, O. (2020). COVID-19: health literacy is an underestimated problem. *Lancet Public Health*, 5(5), e249-e250. [https://doi.org/10.1016/S2468-2667\(20\)30086-4](https://doi.org/10.1016/S2468-2667(20)30086-4)
- Riiser, K., Helseth, S., Haraldstad, K., Torbjørnsen, A., & Richardsen, K.R. (2020). Adolescents' health literacy, health protective measures, and health-related quality of life during the Covid-19 pandemic. *PLoS One*, 15(8), e0238161. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0238161>
- Rosenbaum, L. (2020). The untold toll The pandemic's effects on patients without Covid-19. *N Engl J Med*, 382(24), 2368-2371. <https://doi.org/10.1056/NEJMs2009984>
- Sezer, A., & Kadioğlu, H. (2014). Yetişkin sağlık okuryazarlığı ölçeği'nin geliştirilmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 17(3), 165-170.
- Shaukat, R., Asghar, A., & Naveed, M.A. (2021). Impact of health literacy on fear of Covid-19, protective behavior, and conspiracy beliefs: University students' perspective. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*, 4620. <https://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=8650&context=libphilprac>

- Sørensen, K., Van den Broucke, S., Fullam, J., Doyle, G., Pelikan, J., & Slonska, Z. (2020). Disaster literacy and public health: A systematic review and integration of definitions and models. *Disaster Medicine and Public Health Preparedness*, *12*(80), 1471–2458. <https://doi.org/10.1017/dmp.2020.100>
- World Health Organization. (2022). WHO Coronavirus (COVID-19) dashboard. Erişim tarihi: 07.12.2022. Erişim linki: <https://covid19.who.int/>
- Worldometer (2022). Covid-19 coronavirus pandemic. Erişim tarihi: 07.12.2022. Erişim linki: <https://www.worldometers.info/coronavirus/>
- Xu, Z., Li, S., Tian, S., Li, H., & Kong, L.Q. (2020). Full spectrum of COVID-19 severity still being depicted. *Lancet*, *395*(10228), 947-948. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)30308-1](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)30308-1).
- Yanti, B., Wahyudi, E., Wahiduddin, W., Novika, R.G.H., Arina, Y.M.D., Martani, N.S., & Nawan. (2020). Community knowledge, attitudes, and behavior towards social distancing policy as prevention transmission of COVID-19 in Indonesia. *Jurnal Administrasi Kesehatan Indonesia*, *8*(1), 4–14. <https://doi.org/10.20473/jaki.v8i2.2020.4-14>.
- Zarocostas, J. (2020). How to fight an infodemic. *Lancet*, *395*(10225), 676. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)30461-X](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)30461-X)